

Innspill til forskningsprioriteringer Statsbudsjettet 2026

Norge må investere systematisk i anvendt forskning som tas raskt i bruk for å løse vanskelige samfunns- og teknologiutfordringer og nå krevende samfunns mål

FFA foreslår at:

1. Forskningsinvestering trappes opp til 1,25% av BNP innen 2030

Perspektivmeldingen tydeliggjør Norges utfordringer. I sum gir det store omstillingsbehov. Det trengs en kraftfull satsing på kunnskapsberedskap og forskning for å utvikle et samfunn med miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft og gi kommende generasjoner forutsetninger for gode liv.

Våre naboland Finland, Sverige og Danmark øker forskningsinvesteringene kraftig frem mot 2030 for å løse sine utfordringer. Draghi-rapporten adresserer mye tyngre investering i forskning og innovasjon for at Europa skal bli mer konkurransedyktig, mindre karbonavhengig og tryggere. Norge sakker akterut.

De neste 5-10 årene blir avgjørende for hvordan vi møter dagens løpende utfordringer og for hvilket samfunn vi overlater til kommende generasjoner. I motsetning til våre naboland, har Norge et "oljefond" med en generasjonskontrakt; vi skal sikre grunnlaget for økonomien og vi skal trygge planetens bærekraft. Skal vi holde vår lovnad til fremtidige generasjoner og holde tritt med våre naboland, må Norge investere tyngre i utfordringsdrevet forskning, både i offentlig og privat sektor. Offentlig investering i forskning må trappes opp fra 0,89% i 2025 til 1,25% av BNP innen 2030, og slik utløse forskning for grønn, digital og rettferdig omstilling og samfunnssikkerhet, samt utløse næringslivets investering i forskning og innovasjon. Det gir en styrking på i størrelsesorden 20 mrd. kr ut over foreslått bevilgning for 2025 på 48,5 mrd kr, en samlet årlig økning i størrelsesorden 4 mrd.kr til 2030. Departementer som investerer lite i forskning, må særlig trappe opp sine forskningsbevilgninger innen 2030 for å nå sektorens mål.

En større andel av offentlige forskningsmidler innen samferdsel, helse og omsorg, forsvar og samfunnssikkerhet må utlyses i åpen konkurranse og rettes mot tverrfaglig og tverrsektoriell forskning. Sivil forskningssektor må bidra mer til forsvarssektoren og samfunnssikkerhet.

2. Styrk den anvendte forskningen i Forskningsrådet

Staten investerer ca. 48,5 mrd. kr i forskning (2025). I tillegg kommer ca. 3,7 mrd.kr. som benyttes til SkatteFUNN. En synkende andel, ca. 1/5 av de samlede statlige forskningsbevilgningene, konkurranseutsettes gjennom Forskningsrådet, dvs. Ca. 11 mrd. kr. Denne andelen av de samlede statlige forskningsmidlene må økes og innrettes mot de vanskeligste samfunnsutfordringene. Forskningen må gis tydelige mål.

Norge må styrke anvendt forskning for å greie den vanskelige teknologiutviklingen og bygge beste kunnskap for nullutslippssamfunn, samfunnssikkerhet, verdiskaping og grønn konkurransekraft mm. Satsing på anvendt forskning er å satse på arbeidsplasser, robust velferdssystem, klima og natur, beredskap og konkurransekraft. Forskningsmiljøene og de som eier utfordringene må samarbeide, på tvers av sektorer og interesser. En tydelig styrking av forskningsinvesteringene og samtidig omfordeling av forskningsmidler mot de største samfunnsutfordringene er nødvendig.

KDs budsjett kap.285, post 71 Strategiske forskningssatsinger styrkes med 1,5 mrd kr i 2026

- Forskningsrådets utlysninger må understøtte langsiktig, tematisk og mulighetsskapende samarbeid mellom dem som kjenner utfordringene på pulsen og forskningsinstituttene som bidrar med kunnskap. Samarbeidsvirkemidler må tas i bruk på flere samfunnsområder inkludert offentlig sektor, slik at en bygger relevant forskning som tas i bruk underveis og som spres i samfunnet. Forskningsmidlene må brukes på virkemidler som øker bruken av forskningsresultater i samfunnet. Gode virkemidler er Senter for forskningsdrevet innovasjon, Kompetanse- og samarbeidsprosjekt, Innovasjonsprosjekt i næringslivet og Grønn plattform.
- Forskningsrådets virkemidler må legge til rette for at forskningen tas raskt i bruk og gir størst mulig samfunns effekt. Forskningsinstituttene har opparbeidet stor erfaring med utfordringsdrevet forskning og nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Forskningsrådets vedtektsfestede strategiske ansvar for instituttsektoren må ivaretas ved å se til at forskningsinstituttene utnyttes for alt det er verd, i tråd med regjeringens *Strategi for helhetlig instituttpolitikk*.¹
- Offentlige bevilgninger til FoU i næringslivet må også utløse finansiering fra bedriftene selv. Se gjerne til EUs partnerskap som modell for samarbeid og samfinansiering mellom bedrifter, forskningsmiljø og myndigheter for å nå felles mål.
- Tildelingsbrevene til Forskningsrådet bør tydeliggjøre forventningene til virkemiddelbruken.

3. Norge må styrke deltakelsen i det store forsknings- og innovasjonssamarbeidet i Europa

Internasjonalt forskningssamarbeid for et konkurransedyktig grønt næringsliv, omstillingsdyktige velferdstjenester og et sikkert samfunn må styrkes. EUs finansiering av forskningsinstituttene er basert på at andre europeiske land finansierer sine institutter med grunnfinansiering på 20%-50%. Med den resultatbaserte ordningen Retur-EU, har norske forskningsinstitutter kostnadsdekning på ca. 90%. Skal forskningsinstituttene fortsette å øke deltakelsen og hente hjem store forskningsmidler fra EU, må Retur-EU økes for de instituttene som har lavest grunnbevilgning, slik at kostnadene dekkes fullt ut. Slik vil Retur-EU følge instituttens suksess i Horisont Europa og ikke begrense muligheten for deltakelse og dermed at Norge får igjen deltagelseskontingenten. Budsjettkonsekvens kommer på Kunnskapsdepartementets budsjett, men gjør størst utslag for de næringsrettede teknisk-industrielle instituttene og klima- og miljøinstituttene, som konkurrerer særlig godt i EUs rammeprogram Horisont Europa. Budsjettposten hvor Retur-EU ligger, bør økes tilsvarende for å unngå at Retur-EU spiser opp andre strategiske forskningsbevilgninger i Forskningsrådet.

KDs budsjett kap.285, post 71 Strategiske forskningssatsinger økes tilsvarende økningen i Retur-EU

- Norge må forsterke forskningssamarbeidet med Europa og andre land og se våre strategiske forskningsprioriteringer i sammenheng med Europas prioriteringer.
- Norge må ivareta nasjonal strategisk kapasitet slik at en er konkurransedyktig i Europas forskningsprioriteringer. Retur-EU må økes for de instituttene som har lavest grunnbevilgning, slik at kostnadene dekkes fullt ut. Post 71 styrkes tilsvarende en beregning av den resultatbaserte ordningen Retur-EUs økning med full kostnadsdekning for forskningsinstituttene i EU-prosjekter.

4. Forskningsinstituttens grunnbevilgning må økes mot europeisk nivå

Forskningsinstituttens utstrakte samarbeid med næringsliv og deres spesialisering mot tema snarere enn fagdisiplin, gjør dem særlig egnet til å levere FoU for nødvendig omstilling i norsk næringsliv og offentlig sektor. Forskningsinstituttens arbeidsform er tillitsfullt samarbeid med bedrifter, offentlige virksomheter og forskningsmiljø på tvers av sektorer og nasjonale grenser. Instituttene er koblingspunkt i samarbeidet og anses som en avgjørende styrke i EU og Norge. Instituttene bør utnyttes for alt de er verd i det avgjørende omstillingsarbeidet. Norske forskningsinstitutter er ideelle stiftelser eller ideelle aksjeselskaper som mottar svært lav grunnbevilgning sammenlignet med institutter ellers i Europa. De samfunnsvitenskapelige instituttene mottar i gjennomsnitt 16% grunnbevilgning (inkl Retur-EU, 2023). Grunnbevilgningen til de samfunnsvitenskapelige instituttene bør trappes opp til 20% innen 2030, som er minimumsnivået for

¹ Strategi for helhetlig instituttpolitikk:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/fd8d0dff9a594a81a5960bc4d15f9cac/instituttstrategi.pdf>

forskningsinstitutter i Europa. Til sammenligning har norske universiteter og høyskoler i dag et grunnbevilgningsnivå som ligger på topp i Europa. Iflg OECD betyr dagens lave grunnbevilgning til forskningsinstituttene "lost opportunities" for Norges innovasjonskraft. En styrking av grunnbevilgning til instituttene kan gjerne øremerkes til å bygge kunnskapsberedskap for å nå prioriterte samfunns mål.

Kap 287, post 70 Grunnløyving til samfunnsvitenskaplege forskningsinstitutt styrkes med 35 MNOK i 2026.

- Grunnbevilgning til de samfunnsvitenskapelige instituttene økes for å styrke kunnskapsberedskap for omstilling. Økningen kan gjerne innrettes mot prioriterte samfunns mål innen bl.a. arbeidsliv, helse- og sosialpolitikk, regional utvikling, utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Offentlig finansiert forskning må være treffsikker og gi økt verdiskaping og konkurransekraft

Bruk forskningsinstituttene mer

De komplekse samfunnsutfordringene krever forskningsamarbeid over tid med de som kjenner utfordringene. Tverrfaglig forskning og tverrsektorielt samarbeid er avgjørende. Veien fra ny kunnskap til bruk må være kort og kunnskapen må spres og tas i bruk raskt. Forskningsinstituttens samfunnsoppdrag er å bidra til å løse samfunnsutfordringer. Instituttene har høy kompetanse på å identifisere og forstå brukerbehov og driver utstrakt forsknings- og teknologiutviklingssamarbeid med bedrifter og offentlige aktører. Denne unike kombinasjonen bidrar til at forskningen blir relevant og tas i bruk. Forskningsinstituttens kompetanse og kapasitet må utnyttes bedre for å møte de prekære utfordringene og nå samfunnets mål, slik også Regjeringens *Strategi for helhetlig instituttpolitikk*² peker på. Forskningsinstituttene har bred kompetanse og kan bidra på flere samfunnsområder enn i dag, for eksempel innen totalberedskap. Det fordrer et helhetlig forskningssystem og virkemidler som legger til rette for samarbeid og åpen utlysning av flere av forskningsmidlene innen disse sektorene.

Bruk Forskningsavtalen mer

Departementene må oppfordres til å benytte forskningsavtalen (SSA-F) ved utlysning av FoU-oppdrag. Merverdien som skapes ved å legge forskningsavtalen til grunn, er forskningssektorens evne til å bruke data og resultater fra oppdragsforskningen til å bygge en tyngre og mer langsiktig kunnskapsbase som tjener samfunnet. Forskningsinstituttene kobler ofte erfaringer fra arbeidet med oppdragsforskningen inn i utvikling av bidragsprosjekter som finansieres av Norges forskningsråd, EU og andre kilder og vice versa. En ytterligere merverdi er vitenskapelig publisering som kommer ut av oppdragsprosjektene som del av forskningsinstituttens samfunnsoppdrag.

De offentlige virkemidlene må være treffsikre. SkatteFUNN ordningen bør vurderes

For å finansiere Stortingets prioriteringer, må en sikre at virkemidler er effektive og treffsikre og utløser ytterligere finansiering og samfunns effekt. Kostbare virkemidler som treffer mindre effektivt må endres. Åpen konkurranse om forskningsmidler sikrer kvalitet og relevans i forskning. Samarbeid mellom de som eier utfordringene og forskningsmiljø gjør at forskningen tas i bruk og at kunnskapen spres og utvikles videre.

I 10-årsperioden 2009-2019 har næringslivets FoU-aktivitet vokst kraftig. Veksten i næringslivets FoU-aktivitet er i vesentlig grad basert på økning i offentlig støtte. Offentlig støtte til FoU-aktivitet bør utløse egenfinansiering i bedriftene og finansiere ny forskning som deles og kommer samfunnet til gode.

Med trangere økonomiske rammer, må en omfordele fra lite effektiv virkemiddelbruk til mer effektive FoU-virkemidler med høy multiplikatoreffekt. SkatteFUNN-ordningen er den eneste rettighetsbaserte FoU-støtten, beregnet til 3,7 mrd kr i 2025. Basert på evalueringer, mener vi det er grunn til å undersøke

² Strategi for helhetlig instituttpolitikk:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/fd8d0dff9a594a81a5960bc4d15f9cac/instituttstrategi.pdf>

om alle deler av SkatteFUNN er like effektive som andre næringsrettede virkemidler som bygger samarbeid og kunnskapsspredning i næringslivet, eller om endringer i ordningen kan gi større resultat.

Hvis bruken av SkatteFUNN (proveny-effekten) reduseres som følge av justeringer i ordningen, bør det følges av tilsvarende vekst i Forskningsrådets tildelinger til FoU-prosjekter i næringslivet, i hovedsak gjennom IPN-ordningen eller SFI-ordningen.

Vi utdyper gjerne forslagene og ønsker lykke til med budsjettarbeidet!

Vennlig hilsen

Anne Strømme Lycke

Styreleder FFA

Agnes Landstad

Daglig leder FFA

Forskningsinstituttene Fellesarena organiserer de 33 selvstendige forskningsinstituttene som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra Forskningsrådet, til sammen 7300 årsverk og 14 mrd kr i årlig omsetning, derav 1,9 mrd kr fra utlandet. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning. Forskningen er innrettet mot samfunnsutfordringene og bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Forskningsinstituttene er forsknings- og innovasjonspartnere for bedriftene og akseleratorer for omstilling i samfunnet.